

Баба ми ве поздравува и ви се извинува

Наслов на оригиналот
Fredrik Backman
Min mormor hälsar och säger förlåt

© Fredrik Backman 2013.
Објавена во договор со Salomonsson Agency.
Сите права се задржани.

© Антолог, Скопје, 2018
(македонско издание)

Ниту еден дел од оваа книга не смее да биде препечатуван, умножуван или објавуван во која било форма или на кој било начин во печатените и во електронските медиуми без посебна дозвола од издавачот.

Баба ми ве поздравува и ви се извинува

Фредрик Бакман

превод
Ирена Трајкова

Библиотека
Бранови
книга 214
Скопје, декември 2018
Главен уредник
Жарко Кујунџиски
Извршен уредник
Валентина Кујунџиска
Графичко уредување
Марко Трпески
Лектура
Кристина Велевска

Издава
Антолог
ул. „Горѓи Пулевски“ бр. 29 лок. 1, Скопје
тел. / факс (02) 3201 007
contact@antolog.mk
Жиро сметка 300000003674784
„Комерцијална банка“ а.д. Скопје
ЕДБ 4080014541495

Печатница Графоден
ул. „Горно Лисиче“ 69, Скопје
Тираж 300

Printed in Republic of Macedonia

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека
„Св. Климент Охридски“, Скопје

821.113.6-31

БАКМАН, Фредрик

Баба ми ве поздравува и ви се извинува / Фредрик Бакман
; превод од англиски Ирена Трајкова. - Скопје : Антолог, 2018. -
416 стр. ; 20 см (Библиотека Бранови ; кн. 214)

Превод на делото: Min mormor hälsar och säger förlåt / Fredrik
Bäckman. - Преведено според: My grandmother asked me to tell
you she's sorry

ISBN 978-608-243-311-0

COBISS.MK-ID 108980746

Библиотека
Бранови

~

Фредрик Бакман
Баба ми ве поздравува и ви се извинува

*Посвешено на мајмунчејо и на жайчејо.
Преку десеј илјади бајковийи бескраи.*

1

Тушун

Сите седумгодишни заслужуваат суперхерои. Едноставно е така. А на оној што не мисли така му фали некоја даска во глава.

Така зборуваше бабата на Елса.

Елса има седум години, иако наскоро треба да наполни осум. Не се снаоѓа баш најдобро во кожата на седумгодишните и тоа го знае. Знае дека е поинаква. Директорот на училиштето кажа дека мора да се „приспособи“ за „подобро да се вклопи со врсниците“, а врсниците на родителите на Елса што ја познаваат секогаш кажуваат дека е „малку позрела за своите години“. Елса знае дека тоа е само друг начин да се каже „ненормално напорна за своите години“ зашто тоа секогаш би го кажале непосредно откако таа ќе ги поправи дека погрешно го изговараат „дежаву“ или дека не знаат да го одберат правилниот акцент. Како што обично е случај со таквите паметковци. Тогаш паметковците би рекле дека е „малку позрела за своите години“ и изнасилено би се насмеале на нејзините родители. Како тоа да е некој хендикеп, како Елса да ги понижува со тоа што не е сосема празноглава, иако има само седум години. И поради тоа таа нема други другари освен баба си. Зашто сите други седумгодишни во училиштето се празноглави навистина онака како што седумгодишниците обично се. А Елса е поинаква.

Да не ти е гајле, ѝ зборуваше баба ѝ. Бидејќи сите суперхерои се поинакви. А супермоќите да беа нормални, би ги имал секој.

Баба ѝ има седумдесет и седум години. Иако наскоро ќе наполни седумдесет и осум. Ниту таа не се снаоѓа најсјајно во тоа. Се гледа дека е стара по тоа што лицето ѝ изгледа како хартија од весник во мокри чевли, но никој никогаш не рекол дека бабата е малку премногу зрела за своите години. Понекогаш на мајката на Елса ѝ кажуваа дека бабата е „дрска“ за своите години. А потоа изгледаа мошне вознемирено или луто, на што мајката воздивнувајќи ги прашуваше колку ќе чини да се надомести за штетата. Како, на пример, кога бабата сметаше дека луѓето сами се виновни штом се толку несолидарни да ја повлечат рачната кочница во своите автомобили кога таа има намера странично да го паркира своето *рено*. И кога пуши во болницата, па се вклучува алармот и потоа вика „по ѓаволите, зарем сè мора да биде толку политички коректно во денешно време“ кога ќе се појават чуварите и ја принудуваат да ја изгаси цигарата. Или како тогаш кога го направи Снешко Белчо и го облече во вистинска облека и го стави во дворот под балконот на своите соседи Брит-Мари и Кент, така што изгледаше како човек да паднал од покривот. Или тогаш кога четворица елегантни мажи со очила свонеа по сите врати сакајќи да разговараат за Бог, Исус и рајот и бабата излезе на балконот во истуткан домашен фустан и ги пукаше со пејнтбол-пушка, додека Брит-Мари ни самата не знаеше дали повеќе се вознемири од пушката или од тоа што бабата не носеше ништо под домашниот фустан, но за секој случај ја пријави во полиција и за едното и за другото.

Во такви случаи луѓето сметаа дека бабата е мошне дрска за своите години. Може да се каже дека и навистина е така.

Сега зборуваат дека бабата е луда. Но таа всушност е гениј. Само што истовремено е малку чукната во главата. Порано била лекар, добивала награди и пишувале за неа во весниците, патувала на најужасните места по целиот свет, и тоа кога сите други бегале од таму. Спасувала човечки животи борејќи се против злото низ целата Земјина топка. Како што тоа го прават суперхероите. Но на крајот се нашол некој да ѝ каже дека е престара да спасува животи, иако Елса претпоставува дека тој некој всушност сакал да каже „премногу луда“ и затоа таа веќе не

е лекар. Бабата тој некој го нарекува „општество“ и зборува дека веќе не ѝ е дозволено да ги крпи луѓето само затоа што сега сè мора да биде толку проклето политички коректно. Општеството почнало да ја вознемирува со забраната за пушење во операционите сали, а кој уште може да работи во такви услови? Кој?

Сега главно е дома и ги излудува Брит-Мари и мајката. Брит-Мари е сосетка на бабата, а мајката е мајка на Елса. А Брит-Мари всушност е сосетка и на мајката на Елса бидејќи и мајката на Елса е сосетка на бабата на Елса. А Елса, се разбира, исто така е сосетка на бабата зашто Елса живее со својата мајка. Освен секој втор викенд, кога живее со својот татко и Лисет. А Георг, се разбира, исто така е сосед на бабата. Затоа што тој живее со мајката. Сè е по малку конфузно.

Како и да е, да се вратиме на приказната: значи спасување животи и излудување луѓе се супермоќите на бабата. Со самото тоа, може да се каже дека таа е мошне дисфункционален супер-херој. Елса тоа го знае бидејќи го провери зборот „дисфункционален“ на *Википедија*. Луѓето на возраст на баба ѝ, кога треба некому да објаснат што е *Википедија*, кажуваат дека тоа е нешто како „енциклопедија, само на интернет!“. „Енциклопедија“, пак, е нешто што Елса го опишува како „*Википедија*, само аналогна“. А Елса го провери зборот „дисфункционален“ на двете места и тоа значи дека некој функционира, но не онака како што е замислено. Тоа е една од работите што Елса најмногу ги сака кај својата баба.

Иако можеби не и денеска, се разбира. Затоа што веќе е еден и пол по полноќ и Елса е мошне уморна и всушност само би сакала да оди на спиење, но не може зашто баба ѝ повторно фрлила гомна на полицајци.

Би можело да се каже, комплицирано е. Како во статус на *Фејсбук*.

Елса ја разгледуваше четвртестата собичка и зеваше со таква досада што изгледаше како да се обидува да ја проголта сопствената глава одзади.

„А ти кажав да не се качуваш преку таа ограда“, промрмори гледајќи во часовникот.

Бабата не одговори ништо. Елса го тргна својот грифиндорски шал и го спушти во skutot. Се роди ден по Божиќ седум години порано, но наскоро ќе наполни осум. Тоа беше истиот ден кога некои научници во Германија го забележаа најсилниот продор на гама-зраците од магнетар над Земјата. Елса додуша не знаеше што точно е тоа „магнетар“, но станува збор за некој вид неутронски ѕвезди. И по малку звучи како „Мегатрон“, како името на оној од *Трансформери*, кои луѓето што не читаат доволно квалитетна книжевност во својата заостанатост ги нарекуваат „детска програма“. Трансформери всушност се роботи, иако, ако погледнеме чисто академски, евентуално може да се вбројат и во суперхерои. Елса едноставно ги обожава и Трансформери и неутронските ѕвезди и замислува како „продорот на гама-зраците“ би можел по малку да личи на она кога баба ѝ го поли со *фанџа* нејзиниот *ајфон* и се обиде да го исуши на тостерот. И бабата вели дека Елса е посебна затоа што се родила на таков ден.

А да бидеш посебен претставува најдобар начин да бидеш различен.

Но во овој момент бабата, се разбира, беше зафатена со правење купчиња од тутун на дрвената маса пред нив и нивно мотање во мала хартија за цигари. Елса промрмори.

„Велам: ти кажав да не се качуваш преку таа ограда! Навистина!“, појасни.

Немаше намера да биде непријатна. Само малку се налути. Онака како што умеат да се налутат седумгодишните во полициска станица и средовечните луѓе што ги чекаат задоцнетите летови за кои никој не ги обесштетува.

Бабата дувна низ нос и побара запалка по џебовите од својот преголем капут. Не изгледаше како што било од сето ова да го земаше сериозно, главно поради тоа што никогаш и не изгледа дека нешто зема сериозно. Освен кога сака да запали цигара, а не може да ја пронајде запалката, тоа го сфаќа многу сериозно. Пушењето за бабата спаѓа во сериозните работи.

„Ама тоа беше мала ограда, кој уште би се возбудувал поради тоа, Господе Боже“, рече безгрижно.

„Немој ти мене Господе Боже! Фрлаше гомна на полицајците!“, Елса ѝ го сврте вниманието.

Бабата преврти со очите.

„Престани со премерување. Звучиш како мајка ти. Имаш запалка?“

„Имам седум години“, рече Елса.

„Уште колку ќе го користиш тоа како изговор?“

„Сè додека имам седум години!“

Бабата промрмори нешто што звучеше како „добро, де, претпоставувам може да се праша“, па продолжи да пребарува по џебовите од капутот.

„Инаку, мислам дека овде не смееш да пушиш“, ја извести Елса нешто посмирено, поминувајќи со прстите по големите дупки на грифиндорскиот шал.

Бабата испушти чад низ нос.

„Секако дека смеам да пушам. Само ќе го отвориме прозорецот.“

Елса со сомнеж ги погледна прозорците.

„Мислам дека овие прозорци не се отвораат.“

„Глупости, од каде ти е таа идеја?“

„Имаат решетки.“

Бабата незадоволно се загледа во прозорците. Па во Елса.

„Значи, сега веќе не смееш да пушиш ни во полициската станица, па какво е ова општество, како да сме сите затвореници?“

Елса повторно се просевна.

„Може ли да го употребам твојот телефон?“

„Што ќе ти е?“, праша бабата.

„Да сурфам“, рече Елса.

„Што да сурфаш?“

„Разни работи.“

„Премногу време трошиш на тој интернет.“

„Се вели, поминуваш.“

„Добро, де.“

Елса ја сврте главата кон баба си.

„Се трошат пари, а не време. Претпоставувам дека не би му рекла некому: 'Поминав двесте круни на нови панталони.' Или можеби би рекла? А?“

„Си слушнала за таа што умрела од премногу размислување?“; избувна бабата.

„А си слушнала ли за таа што НЕ УМРЕЛА?“; избувна Елса.

Полицаецот што влезе во просторијата изгледаше многу, многу, многу уморно. Се смести на спротивната страна од масата и ги гледаше бабата и Елса со поглед полн неизмерен очај.

„Сакам да се јавам на адвокатот“, веднаш побара бабата.

„Сакам да ѝ се јавам на мајка ми“, веднаш потоа побара Елса.

„Во тој случај, јас сакам прва да се јавам на адвокатот!“; инсистираше бабата.

Полицаецот спушти на масата куп хартија.

„Твојата мајка доаѓа“, ѝ рече на Елса со воздишка.

Бабата воздивна онака како што само бабичка умее.

„Зошто ѝ се јавивте НЕЈЗЕ? Вие имате мозок? Па, таа едноставно ќе збесне!“; се побуни, како полицаецот да ѝ кажал дека планира да ја остави Елса во шумата, да ја воспитуваат волците.

„Мораме да се јавиме на старателот на детето“, мирно објасни полицаецот.

„Па, и јас сум старател на детето! Јас сум ѝ баба!“, се развика бабата, наполу станувајќи од столот и мавтајќи со незапалената цигара.

„Сега е два по полноќ. Некој мора да се погрижи за детето“, рамнодушно ѝ рече полицаецот покажувајќи кон часовникот, па незадоволно погледнувајќи во цигарата.

„Па, да! Јас сум тука! ЈАС ќе се погрижам за детето!“, не се откажуваше бабата.

Со по малку усилен љубезност, полицаецот покажа кон целата просторија.

„И, што велите, колку досега сте успешна во тоа?“

Бабата изгледаше по малку навредена. Но на крајот повторно седна на столот прочистувајќи го грлото.

„Кога би... мислам... не. Секако. Ако се фаќате за секој ДЕТАЉ, тогаш и не бев којзнае што. Мора да се признае. Но сè одеше како подмачкано додека вие не почнавте да ме прогонувате!“, огорчено забележа.

„Проваливте во зоолошка градина“, ѝ го сврте вниманието полицаецот.

„Тоа беше мала ограда“, одговори бабата.

„Ништо не е малечко кога станува збор за провала“, рече полицаецот.

Бабата ги спушти рамената и одмавна со раката над масата, како да сакаше да каже дека сега веќе навистина е доволно со глупостите и дека е време да се сврти нов лист.

„Туку, речиси ќе забораев, смеам да запалам овде?“

Полицаецот сериозно одмавна со главата. Бабата се наведна кон него, му се загледа длабоко во очите и се насмевна.

„Зарем не можете да направите исклучок ако навистина убаво, убаво ве замолам?“

Елса ја чукна бабата со лакотот и премина на нивниот таен јазик. Бабата и Елса имаат таен јазик, а тоа е нешто што сите баби мораат да го имаат со своите внуци затоа што постои таков закон што налага така, рече бабата. Или, во секој случај, би требало да постои.

„Ама ајде! Прекини, бабо! Мислам дека дури е незаконски да се префрла на полицајци!“, рече Елса на тајниот јазик.

„Кој вели така?“, ѝ врати бабата со прашање, повторно на тајниот јазик.

„Полицаецот!“, одговори Елса.

„Полицијата треба да постои за да им служи на граѓаните! Јас плаќам данок!“, возврати бабата.

Полицаецот ги погледна онака како што се прави тоа кога седумгодишна и седумдесет и седумгодишна почнуваат да се расправаат на својот таен јазик во сред ноќ во полициска станица. Потоа бабата му намигна само трошка заводливо и повторно молчаливо покажа кон својата цигара и, кога тој одмавна со главата, таа навредено седна на столот и прсна на сосема обичен јазик.

„Значи, секогаш таа политичка коректност. За нас пушачите во оваа проклетата земја сега важи нешто полошо од апартхејдот!“

Изразот на лицето на полицаецот стана само малку поостар.

„Да сум на ваше место, би внимавал што зборувам.“

Бабата преврти со очите. Елса ѝ направи гримаса.

„Како се пишува тоа?“

„Што тоа?“, воздивна бабата како некој што го има целиот свет против себе, иако уредно плаќа данок.

„Тој апарат-како-беше“, рече Елса.

„А-п-а-р-х-е-и-т“, бабата го изговори буква по буква.

Секако, не се пишуваше така. Елса го сфати тоа веднаш зашто се наведна над масата, го зеде телефонот на бабата и го пребара зборот на *Гуџл*. Бабата немаше поим од такви работи. Полицаецот си ги прелистуваше своите документи.

„Ќе ве пуштиме да си одите дома, но ќе морате повторно да дојдете овде во врска со провалата и со сообраќајните прекршоци“, ладно ѝ рече на бабата.

„Мислам, за *андроид* стварно треба да се има нерви“, промрмори Елса, огорчено чукајќи по телефонот.

Инаку, телефонот е *андроид* затоа што тоа е всушност стариот телефон на мајката на Елса, таа користи само *андроиди*, иако Елса залудно се обидува да ѝ објасни дека секој што има барем малку мозок користи *ајфон*. А бабата секако не сака таков телефон, но Елса ја натера да го прифати стариот од мајка ѝ бидејќи бабата рутински ги уништува телефоните на Елса во различни инциденти поврзани со тостери. И тогаш Елса мора да го позајми телефонот од баба ѝ. Дури и ако е *андроид*.

„Какви сообраќајни прекршоци?“, изненадено праша бабата.

„Недозволено возење, за почеток“, рече полицаецот.

„Како недозволено? Па, тоа е мој автомобил! Во име на сè, секако дека не ми е потребна дозвола за да го возам сопствениот автомобил!“

Полицаецот трпеливо одмавна со главата.

„Не. Но потребна ви е возачка дозвола.“

Бабата ги рашири рацете.

„Значи, ова е полициска држава.“

Во следниот момент во просторијата нешто избувна, Елса го тресна *андроид*-телефонот од масата.

„Што ти е сега?“, праша бабата.

„Па, овде НЕ Е како во тој апартхејд!!! Го спореди тоа што не смееш да пушиш со апартхејдот, а тоа воопшто не е исто. Не е ни СЛИЧНО!“

Бабата очајно одмавна со раката.

„Кажав дека е... знаеш, приближно исто како тоа...“

„Па, приближно воопшто НЕ Е!“ се развика Елса.

„Господе Боже, тоа беше само споредба...“

„Да, и тоа потполно ненормална!“

„Од каде знаеш?“

„ВИКИПЕДИЈА!“, повторно викна Елса, покажувајќи во телефонот на бабата.

Бабата очајно се сврти кон полицаецот.

„Дали и вашите деца се однесуваат вака?“

Полицаецот изгледаше како да му е непријатно.

„Ние... во нашето семејство не им дозволуваме на децата сами да пребаруваат по интернет...“

Бабата веднаш ги рашири рацете гледајќи во Елса, како со тоа да сакаше да каже: „аха!“. Елса само одмавна со главата и одлучно ги прекрсти рацете.

„Ќе сакаш ли веќе еднаш да се извиниш што ги маваше полицајците со гомна, па да можеме заедно да си одиме дома, бабо!“, викна на тајниот јазик, сè уште мошне вознемирена поради сите тие работи со апартхејдот.

„Извини“, одговори бабата на тајниот јазик.

„На полицајците кажи им го тоа, не мене, блесава една!“, рече Елса.

„Немам намера да се извинувам на фашисти. Јас плаќам данок. А ТИ си блесава!“, бабата се повлече.

„Е, баш си ТИ!“, ѝ врати Елса.

Потоа двете седеа со скрстени раце, демонстративно свртени со грбот една наспроти друга, сè додека бабата не кимна со главата кон полицаецот, обраќајќи му се на сосема обичен јазик:

„Можете ли, ве замолувам, да ѝ пренесете на мојата разгледана внука дека, ако остане со овој став, може слободно пешки да се врати од тука до дома?“

„Пф! Кажете ѝ вие НЕЈЗЕ дека имам намера да си одам дома со мама, а ТАА може да си оди пешки!“, веднаш реплицира Елса.

„Кажете ѝ дека слободно може...“, почна бабата.

И тогаш, полицаецот без збор стана и излезе од собата, затворајќи ја вратата зад себе, по малку како да имаше намера

да оди во некоја друга соба и таму да си го нурне лицето во некоја голема, мека перница и да вика со сета сила.

„Ете, гледај што направи сега“, рече бабата.

„Гледај што направи ТИ!“, ѝ врати Елса.

Момент подоцна, влезе полицајка со мускулести раце и со зелени очи. Изгледаше како тоа да не ѝ беше прва средба со бабата зашто ѝ упати тажна насмевка, како што тоа го прават луѓето што ја познаваат бабата, и рече: „Морате да престанете со ова, ние имаме вистински криминалци со кои треба да се занимаваме.“ И бабата промрмори: „Можете и вие да престанете.“ И потоа им дозволија да си одат дома.

Додека стоеја на тротоарот и ја чекаа мајката на Елса, Елса замислено поминуваше со прстите низ дупките на својот шал. Се протегаа среде амблемот со Грифиндор. Елса се обидуваше да не заплаче. Не ѝ одеше баш најдобро од рака.

„Ех, мајка ти ќе ти го зашије тоа“, рече бабата, трудејќи се да звучи ведро, потапкувајќи ја по рамото.

Елса ја погледна со вознемирен израз на лицето. Бабата ѝ кимна со главата по малку посрамено, стана сериозна и го стиши гласот.

„Па, може... знаеш веќе. Може да ѝ кажеме на мајка ти дека шалот се скинал додека се обидуваше да ме спречиш да се качам преку оградата кај мајмуните.“

Елса кимна со главата и повторно помина со прстите низ шалот. Не се скина додека баба ѝ се качуваше преку оградата кај мајмуните. Се скина во училиштето, кога три постари девојчиња што ја мразат, иако навистина не знае зошто, ја опкружија пред трпезаријата, ја истепаа, ѝ го испокинаа шалот и ѝ го фрлија во тоалетната шолја. Нивното потсмевање уште ѝ се вртеше околу главата како флипер-топчиња.

Бабата го забележа нејзиниот поглед, па доверливо се наведна накај неа шепнувајќи ѝ на тајниот јазик:

„Еден убав ден ќе ги однесеме тие проклети шмизли од твоето училиште во Мијама и ќе ги фрлиме на лавовите!“

Елса ги избриша очите со својата надлактица и слабо се насмеа.

„Јас не сум идиот, бабо. Знам дека сето ова што го направи вечерва беше за да заборавам што се случи во училиштето“, прошепоти.

Бабата шутна едно камче и си го прочисти грлото.

„Па... знаеш веќе. Ти си ми единствено внуче. Не сакав да го паметиш овој ден по таа случка со шалот. Наместо тоа, сакав да го паметиш како ден кога твојата баба провали во зоолошката градина...“

„И избега од болницата“, се насмеа Елса.

„И избега од болницата“, се насмеа бабата.

„И фрлаше гомна по полицајците“, додаде Елса.

„Ама тоа беше земја! Или барем главно беше земја!“, се побуни бабата.

„Менување на сеќавањето е навистина добра супермоќ“, се согласи Елса.

Бабата ги спушти рамената.

„Ако не можеш да го избришеш тоа што е лошо, тогаш барем можеш да го зголемиш тоа што е нелошо.“

„Не постои таков збор.“

„Знам.“

„Ти благодарам, бабо“, рече Елса и си ја потпре главата на нејзината рака.

И баба ѝ само кимна со главата и шепна: „Ние витезите на кралството Мијама само си ја вршиме својата должност.“

Зашто сите седумгодишни заслужуваат суперхерои.

А на оној што не мисли така му фали некоја даска во главата.